

La primavera d'Anton Txèkhov

Espereu només una mica, d'aquí a cinc o sis dies, a tot estirar una setmana, els gats miolaran més fort a sota les finestres, l'herba curta es farà espessa, als pobles els brots trauran borriçol, l'alfals creixerà arreu, el sol escalfarà i la primavera serà primavera de debò. De Moscou sortirán combois amb mobles, flors, matalassos i minyones. Hortolans i jardiners pul·lularan... Els caçadors començaran a carregar les escopetes.

Espereu una setmana, tingueu paciència, i mentrestant poseu-vos una bena resistent al pit perquè no se us escapi el desbocament, la impaciència del cor...

Anton Txèkhov, «La trobada de la primavera» (fragment), 1882



Santuari del Miracle

Del 24 al 26 de maig de 2024

LA PRIMAVERA

Antoni Pou Monjo i psicòleg

Pere Ballart Professor de Teoria de Literatura de la UAB

Vanesa Freixa Dinamitzadora i pensadora de l'àmbit rural

Montse Marsal Difusora cultural

i Amics del Miracle

LA PRIMAVERA

La naturalesa va ser sempre font d'inspiració per Gaudí, sobretot l'estudi de les seves estructures i funcions biològiques, tal i com recorda la seva cita "El gran llibre, sempre obert i que cal esforçar-se a llegir, és el de la naturalesa". Un magnífic exemple d'aquest biomimetisme que tant va professar Gaudí es pot contemplar a la Planta Noble de la Casa Batlló on, des del disseny dels sostres i poms fins a la forma de la seva xemeneia, responen a formes derivades d'elements de la natura.

A causa dels problemes articulars que Gaudí va patir des de ben petit, va passar llargues temporades al camp, lluny de l'escola i aprenent en un entorn natural que es convertiria en clau de la seva obra. Un jove arquitecte que es qüestionava el perquè de tots els elements de la natura, des de les formes dels ocells, les dureses de les pedres, les olors, els colors, les formes arbòries o fins l'estructura òssia dels diferents animals. Qüestions que, unides a la seva profunda religiositat, van determinar tota la seva carrera posterior, sempre sota un principi: la naturalesa com, a obra suprema del Creador, representaria per tant la màxima perfecció. Per aquest motiu aplicar els savis secrets de la natura a l'arquitectura era la via més lògica per al seu procés constructiu.

Aquest pes de la natura com a font d'inspiració s'observa no només en les solucions constructives que Gaudí adoptava a les seves obres, també en el clar biomimetisme que alguns elements presenten. Per exemple, el reiterat ús d'espirals a la Planta Noble de la Casa Batlló respon al moviment de l'aigua i de l'aire en la naturalesa en forma de remolins i, per tant, a la regeneració constant de la natura. Un gran espiral al sostre del Gran Saló central es veuria reforçat pels remolins representats al paviment de mosaic hidràulic que Gaudí havia plantejat per a aquesta casa. Un altre singular sostre que remet a l'aigua és el situat al menjador privat dels Batlló que dona al pati interior, on Gaudí imita les ones que es reproduïren en caure una gota d'aigua en una superfície.

Però les línies sinuoses de la Casa Batlló i l'absència de línies rectes fan que sembli més un organisme viu que un edifici, on no només es mimetitzen efectes de l'aigua i de l'aire, sinó també elements més tangibles com les formes dels ossos de les cames i els peus a les columnes de la tribuna, que han acabat per donar-li a la casa el sobrenom de la "Casa dels Ossos" o elements que remetien als camps de la micologia, la zoologia o la botànica. Un bell exemple de simbiosi amb el món de la micologia és la xemeneia en forma de bolet ubicada a l'antic despatx del senyor Batlló. Si ens endinsem a l'àmbit de la zoologia observem com les columnes del finestral de la Tribuna semblen els ossos d'un gran ratpenat amb les ales desplegadas, però també ens trobem amb lluernes que semblen petxines de tortugues i poms que es torcen com cargols. Superfícies tortes que a més ens remetien al camp de la botànica, a les branques d'un arbre, a les fulles d'una flor...

La Casa Batlló és per tant el punt culminant del concepte "arquitectura naturalista" de Gaudí, ja que no només va aplicar-lo en la construcció, també al mobiliari, del qual se'n conserven bells exemples biomimètics que, partint de les formes de la naturalesa, s'adapten a la morfologia del cos humà i presenten torneigs i concavitats per facilitar-ne el seu ús. Cal destacar que tot i que el llegat de Gaudí és una de les referències més destacades de la història mundial de l'arquitectura biomimètica, no va tenir lloc sota els principis actuals de sostenibilitat, sinó que per a Gaudí la inspiració era més de caràcter estètic i filosòfic, de respecte i de devoció pels elements naturals.

SÍMBOLS DE LA PRIMAVERA

Element: Aigua

Color: Vermell

Cicle diari: Matí

Cicle biològic: Floració, Pol·linització

Cicle vital: Infantesa

Signe: Naixement, resurrecció

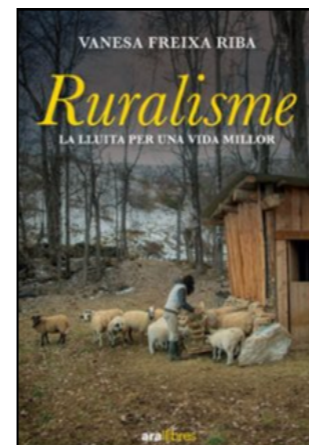
Cicle lunar: Creixent

Virtut: Fortalesa, coratge, fervor

AQUESTES TERRES

«SER-HI CADA DIA»

Conversa amb Vanesa Freixa Riba



«Aparentment no hi ha cap símptoma clar de primavera. Un dia apareixen les primeres herbes fetgeres florides, que coincideix amb el despertar dels formiguers. Encara fa fred i a casa, a la borda, tindrem encès el foc moltes setmanes. Al matí, quan surto per la porta, sento un canvi poc perceptible per qui no faci aquest gest cada dia: els ocells fan una altra música. Una gran *Vanessa atalanta* m'espera al llenyer i entenc que les papallones adormides emprendran de nou el vol. La llum, subtilment, fa una nova teranyina, un vel una mica més càlid. La gata, que fa temps que ha iniciat el primer zel, canvia el to perquè ja està prenyada. I és llavors quan sento que me n'he adonat, que ho he vist, que estic contemplant la terra i el seu despertar primaveral i que jo, una bestiola més, també ressono en aquest batec.»

«Ara entenem que per generar alguna cosa nova hem de tornar a parar esment a unes pràctiques ancestrals que posaven al centre la cura de la natura i que l'entenien no com un element dissociat de nosaltres, sinó com un organisme únic del qual formem part. Nosaltres som la natura. També som herba, roca, arbre, núvol, moixó, trençalòs, vent, platja i onades...»

«Cada arbre té el seu lloc, la seva importància i la seva funció. Alguns seran llenya per escalfar la casa, d'altres han nascut per ser els emblemàtics de la finca. Uns els mantenim perquè són refugi d'animals i d'altres proporcionen fruits a tots els qui convivim en el mateix espai. També en mimem d'algun per la seva ombra o per la seva forma, que ha acabat acollint una caseta de fusta que encara estem construint.»

«Hem de confiar i optar pel poder de transformació que tenim com a individus íntimament lligats a un grup humà i connectats amb el seu entorn natural. Aquest enfocament xoca amb la narrativa de la separació que ens han transmès en els darrers temps i amb el relat imposat sobre com és, en essència, l'ésser humà: egoista, insolidari, competitiu, envejós i fins i tot malvat.»

Vanesa Freixa Riba es dedica a la creació artística, a la divulgació i també a la generació de pensament crític al voltant de la ruralitat. Treballa amb Tramoia Cultura portant la coordinació tècnica de Laviral, un projecte que uneix art i ciència en temps d'emergència. Va ser directora de l'Escola de Pastors de Catalunya entre el 2009 i el 2016. Col·labora amb la revista *Pantera* i l'editorial Savanna Books. Ha coeditat el llibre *Llavors. Som la regeneració*, codirigit el documental *El no a l'os* i escrit *Ruralisme. La lluita per una vida millor* (Ara Llibres, 2023). I el més important: és mare de l'Olivè i la Violeta, té un petit ramat de vuit ovelles i un petit hortet al Pallars Sobirà a 1.400 metres d'altura.



Anton Txèkhov: LA CLAU PERDUDA DE L'ÀNIMA

Pere Ballart
pere.ballart@uab.cat



Txèkhov l'any 1897 a la seva finca de Melikhovo

No fa fred, i és tan cert que no fa fred que un es pot atrevir a passejar amb barret, abric i bastó. Ni tan sols glaça a la nit. [...] El sol brilla tan esplèndid, tan càlid i tan tendre, que sembla haver begut i menjat fins a atipar-se, com si hagués trobat un vell amic. Fa olor d'herba jove, de fems, de fum, de florit, de tota mena d'escombraries, d'estepa i d'alguna cosa molt particular... Allà on mireu, a la natura tot són preparatius, tràfecs, feinejar sens fi. En essència, arriba la primavera.

La gent, que ja s'ha afartat terriblement de gastar diners en llenya, de vestir-se amb pells gruixudes i esclops grossos, de respirar aire gelat, humit i viciat, alegrement estén impetuosa els braços per saludar l'arribada de la primavera. La primavera és una invitada desitjada, però... és que potser és bona? Com us ho diria? Per a mi, no es tracta que sigui massa bona, però tampoc no es pot dir que sigui massa dolenta. Sigui com sigui, hom l'espera amb impaciència.

«La trobada de la primavera» (fragment), 1882

Encara no s'ha desfet la neu al terra i ja la primavera demana d'entrar a les nostres ànimes. Si algun cop heu estat convalescents d'una greu malaltia, segurament coneixereu aquell estat de beatitud en què suspesos de vagues pressentiments somriem sense motiu. És un estat semblant aquest que ara també experimenta la Natura. El terra és fred, els peus clapotegen damunt la neu i el fang barrejats i, malgrat tot... que alegre i acollidor que és tot, al voltant nostre! Tan neta i transparent és l'atmosfera, que quan un puja al colomar o al campanar de l'església creu poder abastar de punta a punta l'univers sencer! El sol brilla radiant, i banya els seus rajos al costat dels pardals que juguen als bassals. El riu, negrós i inflat, ja és ben despert, i si avui encara no, demà segur que comença a fer gresca; els arbres, tot i que encara despullats, ja viuen, respiren...

«Primavera» (fragment), 1886



Escena de *L'oncle Vània* al Teatre de l'Art de Moscou, 1899



Txèkhov llegint *La gavina* amb Stanislavski i Knipper al Teatre de l'Art de Moscou, 1899

L'estudiant va dir bona nit a les viudes i se'n va anar. Van venir de nou les tenebres, i se li van gelar les mans. Bufava un vent salvatge, l'hivern tornava de debò i no semblava que l'endemà passat hagués de ser Pasqua.

Ara l'estudiant pensava en la Vassilissa: si s'havia posat a plorar devia ser perquè tot allò que li va passar a Pere aquella nit terrible li deia alguna cosa... [...] L'estudiant va pensar una altra vegada que, si la Vassilissa havia plorat i la seva filla s'havia impressionat tant, era clar que allò que acabava d'explicar-los, que havia passat dinou segles enrere, tenia una relació amb el present, amb aquelles dues dones i potser amb aquell poble desert, amb ell mateix, amb tothom. Si la vella s'havia posat a plorar no era perquè ell sabés commoure explicant històries, sinó perquè ella se sentia l'apòstol Pere com algú proper i perquè li havia interessat, fins a quedar-ne colpida, allò que passava dins l'ànima de Pere. I una alegria sobtada se li va remoure per dins, i fins i tot va haver d'aturar-se un moment per reprendre l'alè. El passat —pensava— estava lligat amb el present per una cadena contínua d'esdeveniments que derivaven els uns dels altres. I li semblava que acabava de veure els dos caps d'aquesta cadena: n'havia tocat un, l'altre s'havia mogut. Quan passava el riu amb la barca i quan, després, pujant el turó, es mirava el seu poble natal i el rivet prim de llum freda, morada, que el crepuscle deixava a ponent, pensava que la veritat i la bellesa que havien marcat el camí de l'existència humana allà, al jardí i al pati del summe sacerdot, seguien sense interrupció fins al dia d'avui, i ara veia que havien estat sempre el més important d'aquesta existència, i de tot el món; i una sensació de joventut, de bona salut, de vigor —tenia vint-i-dos anys— i l'espera de la felicitat, una espera d'una dolçor inexpressable, una felicitat desconeguda, misteriosa, es van emparar d'ell a poc a poc, i la vida li semblava extraordinària, meravellosa, plena d'un sentit elevat.

«L'estudiant» (fragment), 1894 [trad. d'Arnau Barrios]



Isaac Levitan, paisatge de poble pesquer (fragment)

Admeto que la gent talli arbres quan cal, però per què destruir els boscos? Els boscos de Rússia tremolen sota els cops de destrucció, milers d'arbres moren, desapareixen caus d'animals i nius d'ocells, els rius s'assequen i s'omplen de sorra, desapareixen irremissiblement paisatges meravellosos, i tot això perquè a l'home li fa mandra ajupir-se i collir de terra el combustible que necessita. No és així, senyora? S'ha de ser un bàrbar sense ni un bri de seny per cremar tota aquesta bellesa en una estufa, per destruir coses que no podrem reconstruir. L'home té el do de la intel·ligència i de la força creadora per multiplicar allò que li ha estat donat: però fins ara no ha creat res, només ha destruït. Cada vegada hi ha menys i menys boscos, els rius s'assequen, la caça desapareix, el clima s'altera, i cada dia la terra es torna més pobra i més lletja. (A Vània:) Em miro amb ironia, i tot el que dic et sembla poc seriós i... i potser és realment una cosa rara, però quan passo pels boscos que he salvat de la destrucció, o quan sento la remor del meu bosc jove, del bosc que he plantat amb les meves mans, descobreixo que també el clima està una mica sota la meua influència, i que, si l'home és una mica més feliç d'aquí a mil anys, també serà una mica per causa meua. Quan planto un bedoll, i veig després com verdeja i es gronxa el vent, se m'omple l'ànima d'orgull i jo...

Monòleg d'Astrov, de *L'oncle Vània*, 1899 [trad. de Feliu Formosa]

PASSEIG AMB ELS SENTITS



- Pi Pinassa
- Plàtan
- Alsines
- Acàcies
- Avet
- Roure
- Codonyer
- Xiprer
- Cedre
- Cirerer
- Figuera
- Magraner
- Boix Grèvol
- Llaurer
- Pollancre
- Noguera
- Pi Pinyoner
- Tíl·ler
- Olivera
- Lledoner
-
-
-
-

L'ARBRE DELS DESITJOS

EL MEU ARBRE

CAMÍ D'ACCIÓ DE GRÀCIES

Quan us lleveu, beneïu el nou dia, que desborda d'una abundància de béns que les vostres benediccions faran aparèixer. Perquè beneir significa reconèixer el bé infinit que forma part integrant de la mateixa trama de l'univers. Aquest bé espera només un senyal vostre per poder manifestar-se.

Quan trobeu la gent al carrer, a l'autobús, al vostre lloc de treball, beneïu tothom. La pau de la vostra benedicció serà la companya del seu camí i l'aura del seu perfum discret serà una llum al seu itinerari. Beneïu els que us trobeu, vesseu una benedicció sobre la seva salut, el seu treball, la seva joia, la seva relació amb Déu, amb ells mateixos i amb els altres. Beneïu-los en els seus béns i recursos. Beneïu-los de totes les maneres imaginables, perquè aquestes benediccions no només escapen llavors de guarició, sinó que algun dia brotaran com a flors de goig en els espais àrids de la vostra mateixa vida.

Mentre passegeu, beneïu el vostre poble o la vostra ciutat, beneïu els que la governen i els seus educadors, infermeres, escombriaires, sacerdots i prostitutes. Quan algú us transmeti agressivitat, còlera o falta de bondat, per petita que sigui, responeu amb una benedicció silenciosa. Beneïu-los totalment, sincerament, joiosament, perquè aquestes benediccions són un escut que els protegeix de la ignorància de les seves maldats, i canvia la direcció de la sageta que us han llançat.

Beneir significa desitjar i estimar incondicionalment, totalment i sense cap reserva el bé il·limitat –per als altres i per a tots els esdeveniments de la vida–, fent-lo aflorar de les fonts més profundes i més íntimes del vostre ésser. Això significa venerar i considerar amb total admiració el que sempre és un do del Creador, malgrat que de vegades pugui semblar el contrari. Qui sigui afectat per la vostra benedicció és un ésser privilegiat, consagrat, complet. Beneir significa invocar la protecció divina sobre algú o sobre alguna cosa, pensar-hi amb un reconeixement profund, evocar-lo amb agraïment.

Significa, a més, cridar la felicitat perquè vingui sobre ell, atès que nosaltres no som mai la font de la benedicció, sinó simplement uns testimonis joiosos de l'abundància de la vida.

Beneir-ho tot, beneir tothom, sense cap discriminació, és la forma suprema de donar, perquè aquells que beneïu mai no sabran d'on va arribar aquell raig de sol que, de sobte, va trencar els núvols del seu cel, i vosaltres rarament

sereu testimonis d'aquesta llum que ha il·luminat la seva vida.

Quan a la vostra jornada passi alguna cosa inesperada que us desconcerti i us faci malbé els plans, esclateu en benediccions, perquè aleshores la vida està a punt d'ensenyar-vos una lliçó, encara que la seva copa pugui resultar amarga. Perquè aquest esdeveniment que us sembla tan indesitjable, de fet l'heu suscitat vosaltres mateixos per aprendre la lliçó que us passaria per alt si dubtéssiu a l'hora de beneir-lo. Les proves són benediccions ocultes. I legions d'àngels els segueixen els passos.

Beneir significa reconèixer una bellesa omnipresent, oculta als ulls materials. És activar la llei universal de l'atracció que, des del fons de l'univers, portarà a la vostra vida exactament el que necessiteu en el moment present per créixer, avançar i omplir la copa de la vostra joia.

Quan passeu per davant d'una presó, aboqueu una benedicció sobre els seus habitants, sobre la seva innocència i la seva llibertat, sobre la seva bondat, sobre la puresa de la seva essència última, sobre el seu perdó incondicional. Perquè només es pot ser presoner de la imatge que un té d'ell mateix i un home lliure pot caminar sense cadenes pel pati d'una presó, de la mateixa manera que els ciutadans d'un país lliure poden ser presoners quan la por s'instal·la en el seu pensament.

Quan passeu per davant d'un hospital, beneïu-ne els pacients, vesseu la benedicció sobre la plenitud de la seva salut, perquè fins i tot en el sofriment i en la malaltia, aquesta plenitud està esperant per ser descoberta. I quan veureu algú sofrint i plorant, o que se sent destrossat per la vida, beneïu-lo en la seva vitalitat i en la seva joia: perquè els sentits només ensenyen la cara oculta de l'espendor i de la perfecció últimes, que només l'ull interior pot copsar.

És impossible beneir i jutjar alhora. Mantingueu en vosaltres, per tant, aquest desig de beneir com una resonància interior incessant i com una pregària perpètua i silenciosa, perquè d'aquesta manera sereu de la mena de persones que són artesanes de la pau, i un dia descobrireu arreu el rostre mateix de Déu. I, sobretot, no us oblideu de beneir la persona meravellosa, absolutament bella en la seva natura veritable i tan digna d'amor, que sou vosaltres mateixos.

Pierre Pradervand